

Asia C-105/21**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

22.2.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Spetsializiran nakazatelen sad (erityisrikostuomioistuin, Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

22.2.2021

Rikosoikeudellinen menettely, jossa vastaajana on

IR

Pääasian kohde

Eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaminen syytetystä IR.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Ennakkoratkaisupyyntö esitetään SEUT 267 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 1) Sopiiko se, että tilanteessa, jossa etsitty henkilö on täytäntöönpanojäsenvaltion alueella, puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ei mitenkään pyri antamaan kyseiselle henkilölle tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja ja tietoja oikeudesta hakea pidätysmääräykseen muutosta, yhteen perusoikeuskirjan 6 artiklan, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 ja 4 kappaleen ja 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan kanssa, perusoikeuskirjan 47 artiklan, vapaata liikkumista koskevan oikeuden, yhdenvertaisuusperiaatteen ja keskinäisen luottamuksen periaatteen kanssa?

- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi: Seuraako unionin oikeuden ensisijaisuutta suhteessa pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen kansalliseen lainsäädäntöön koskevasta periaatteesta, että pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on jätettävä kyseiset tiedot antamatta ja että siinä tapauksessa, että etsitty henkilö vaatii kansallisen pidätysmääräyksen kumoamista siitä huolimatta, että tiedoksianto ei ole suoritettu, pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on tutkittava kyseinen vaatimus aineellisesti vasta, kun etsitty henkilö on luovutettu?
- 3) Minkä unionin oikeuden oikeussäntöjen perusteella tällainen tiedoksianto voidaan suorittaa?

Unionin lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö, joihin on viitattu

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepätös 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS

Tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 22.5.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU (EUVL 2012, L 142, s. 1)

Rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä 3.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU (EUVL 2014, L 130, s. 1)

Euroopan unionin perusoikeuskirja (EUVL 2016, C 202, s. 389)

Unionin tuomioistuimen tuomio 28.1.2021, IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75)

Kansallinen lainsäädäntö, johon on viitattu

Bulgarian rikosprosessilaki (Nakazatelno-protsesualen kodeks, jäljempänä NPK)

Bulgarian rikoslaki (Nakazatelen kodeks, jäljempänä NK)

Bulgarian luovuttamisesta ja eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä annettu laki (Zakon za ekstraditsiata i evropeyiskata zapoved za arest, jäljempänä ZEEZA)

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 IR:ää vastaan nostettiin syyte osallistumisesta sellaisen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, joka oli väitetysti järjestäytynyt tarkoituksessa saada tuottoja kuljettamalla valtionrajojen yli merkittäviä määriä veromerkillisiä

valmisteveronalaisia tavaroita (savukkeita), mikä on NK:n 321 §:n nojalla enintään 10 vuoden ”vapausrangaistuksella” rangaistava teko, ja avustamisesta 373 490 veromerkitömmän savukerasian, joiden arvo oli 2 801 175 Bulgarian leviä (1 413 218 euroa), varastoinnissa, joka on NK:n 234 §:n nojalla enintään 8 vuoden ”vapausrangaistuksella” rangaistava teko.

- 2 IR:lle annettiin esitutkintavaiheessa tiedot yleisistä oikeuksistaan rikoksesta epäiltynä.
- 3 Menettelyn tuomioistuinvaiheen alkaessa 24.2.2017 IR oli muuttanut pois kotipaikastaan. Tuomioistuin yritti selvittää, missä hän oli, menestyksestä. IR:ää edustaneet kaksi hänen valitsemaansa asianajajaa ilmoittivat, etteivät he enää edustaneet tätä. IR:lle määrättiin viran puolesta uusi asianajaja (kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että asianajaja on määrättävä vastaamaan poissaolevan epäillyn puolustuksesta).
- 4 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin määräsi IR:n otettavaksi säilöön 10.4.2017 antamallaan määräyksellä, joka pysytettiin valitusasteessa 19.4.2017 (ja joka muodostaa kansallisen pidätysmääräyksen). IR ei osallistunut menettelyyn, ja hänen puolustuksestaan vastasi viran puolesta määrätty asianajaja.
- 5 IR:stä annettiin 25.5.2017 eurooppalainen pidätysmääräys. Siinä todettiin, että kansallinen pidätysmääräys oli annettu IR:n poissaollessa ja että kun IR luovutetaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon jälkeen, hänelle annetaan henkilökohtaisesti tiedoksi kansallinen pidätysmääräys ja tiedot hänen oikeuksistaan ja hän voi riitauttaa kyseisen pidätysmääräyksen ja tällöin hänelle annetaan tiedot tästä mahdollisuudesta. Lisäksi esitettiin, että IR voi hakea muutosta pidätysmääräykseen vasta, kun hänet on luovutettu Bulgarian viranomaisille. Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä tehtiin ilmoitus Schengenin tietojärjestelmään; IR:n olinpaikka ei edelleenkään ole tiedossa eikä häntä ole otettu kiinni.
- 6 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin kumosi eurooppalaisen pidätysmääräyksen 20.8.2019 ja esitti ennakkoratkaisupyynnön, jonka asianumero oli C-649/19. Unionin tuomioistuin antoi siitä 28.1.2021 tuomionsa IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75).

Lyhyt kuvaus ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

- 7 Ennakkoratkaisukysymykset esitetään IR:stä annettavan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseksi. Kysymyksiin annettavien vastauksien perusteella ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi päätellä, miten sen on täytettävä eurooppalainen pidätysmääräys – esimerkiksi, liittyykö kyseinen tuomioistuin eurooppalaiseen pidätysmääräykseen tiedoksiannon syytetyn kansalliseen pidätysmääräykseen liittyvistä oikeuksista vai pyytääkö se eurooppalaisen

pidätysmääräyksen yhteydessä, että täytäntöönpanosta vastaava viranomainen ilmoittaa sille, kun IR:n olinpaikka on selvinnyt ja/tai kun IR on otettu kiinni, jotta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi tämän jälkeen antaa IR:lle kyseiset tiedot –, ja lisäksi kyseisistä vastauksista riippuu se, onko ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toimitettava etsitylle henkilölle kansallinen pidätysmääräys, jolla tällaiset tiedot annettaisiin tiedoksi, kun se saa tietoonsa, että IR:n olinpaikka on selvinnyt (riippumatta siitä, onko häntä otettu kiinni tai ei), esimerkiksi puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja kyseisen tuomioistuimen välisessä tietojenvaihdossa. Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on myös saatava selville, miten sen on toimittava, kun sille esitetään pidätysmääräystä koskeva kumoamisvaatimus, joka voidaan esittää, vaikka tiedoksiantoa ei ole suoritettu.

- 8 Kaksi viimeksi mainittua tilannetta ovat realistisesti mahdollisia ja ne voivat yleensä ilmetä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen jälkeen mutta ennen henkilön luovuttamista. Jos ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittäisi tämän ennakkoratkaisupyynnön vasta, kun kyseiset tilanteet tosiasiallisesti toteutuisivat, IR:n olinpaikka konkreettisesti selviäisi tai IR esittäisi vaatimuksen pidätysmääräyksen kumoamisesta, se ei voisi saada hyödyllistä vastausta, koska unionin tuomioistuimen ratkaisun antaminen kestää jopa nopeutetussa menettelyssä kauemmin kuin eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano.

Ennakkoratkaisukysymysten perustelut

– Yleistä

- 9 Ennakkoratkaisukysymykset liittyvät mahdollisten etsityn henkilön käytettävissä olevien pidätysmääräystä koskevien muutoksenhakukeinojen asiayhteyteen (tuomio 28.1.2021, IR, C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75, 69 kohta), ja ne koskevat konkreettisemmin sitä vaihetta, kun etsitty henkilö on otettu kiinni täytäntöönpanovaltiossa mutta häntä ei vielä ole luovutettu pidätysmääräyksen antaneelle valtiolle.
- 10 Unionin tuomioistuimen 28.1.2021 antamasta tuomiosta IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75) ilmenee, että direktiivin 2012/13 4, 6 ja 7 artiklaa ei sovelleta tietojen antamiseen etsitylle henkilölle ennen hänen luovuttamistaan. Näin ollen pidätysmääräyksen antaneella oikeusviranomaisella ei ole kyseisen direktiivin perusteella velvollisuutta antaa mitään tietoja tiedoksi etsitylle henkilölle ennen hänen luovuttamistaan. On kuitenkin epäselvää, ovatko oikeusperiaatteet, joihin unionin oikeus perustuu, esteenä tällaiselle lopputulokselle.
- 11 Lisäksi mainitun tuomion 79 ja 80 kohdasta ilmenee, että oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan ei loukata, kun etsitty henkilö voi vaatia pidätysmääräyksen kumoamista luovuttamisensa jälkeen, jolloin käänteisesti on katsottava, että tehokas oikeussuoja ei merkitse, että henkilöllä on oltava käytettävissään tällainen

muutoksenhakukeino ennen luovuttamistaan. Tällöin on kysyttävä, loukataanko unionin oikeutta, jos sovelletaan kansallista säännöstöä, jossa edellytetään tällaista tiedoksiantoa ja muutoksenhakuoikeuden turvaamista myös silloin, kun etsitty henkilö ei ole kyseisen valtion alueella.

- SEU 6 artiklan soveltaminen, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 6 artiklan kanssa, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 ja 4 kappaleen ja 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan kanssa
- 12 SEU 6 artiklan mukaan unioni tunnustaa oikeudet, jotka esitetään perusoikeuskirjassa. Perusoikeuskirjan 6 artiklassa tunnustetaan oikeus vapauteen ja turvallisuuteen. Perusoikeuskirjan selitysten mukaan perusoikeuskirjan 6 artiklan mukaiset oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan mukaisia oikeuksia. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 ja 4 kappaleen mukaan jokaisella Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaisesti pidätetyllä henkilöllä on oikeus saada tietää pidättämisensä toiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja riitauttaa vapaudenriistonsa lainmukaisuus tuomioistuimessa. Näin ollen asiassa on otettava huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnat.
 - 13 On selvää, että henkilö, joka on otettu kiinni eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, kuuluu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan soveltamisalaan. Tilanteesta, jossa täytäntöönpanovaltio on tarkasti täyttänyt Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan mukaiset velvollisuutensa mutta pidättäminen perustuu pidätysmääräyksen antaneen valtion virheelliseen kansalliseen pidätysmääräykseen, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on yksiselitteisesti katsonut, että 5 artiklan rikkomisesta on vastuussa nimenomaan pidätysmääräyksen antanut valtio ja kyseisen valtion vastuu perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan rikkomiseen.
 - 14 Eksterritoriaalisuudesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että kukin valtio tosin käyttää tuomiovaltaansa lähtökohtaisesti omalla alueellaan, mutta tietyissä olosuhteissa on mahdollista, että kyseinen valtio käyttää toimivaltaansa toisen valtion alueella. Tällöin se on vastuussa omasta toiminnastaan (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Stephens v. Malta, nro 11956/07, 49 kohta, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Vasiliciuc v. Moldovan tasavalta, nro 15944/11, 25 kohta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Belozorov v. Venäjä ja Ukraina, nro 43611/02, 84–87 kohta).
 - 15 Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin toteaa, valtio voi käyttää toimivaltaansa, mukaan lukien toimivaltaansa rikosoikeuden alalla ja siihen kuuluvaa syytetyn pidättämistä koskevaa toimivaltaansa, toisen valtion alueella viimeksi mainitun valtion suostumuksella.
 - 16 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on muutamassa asiassa käsitellyt kysymystä siitä, mikä valtio on vastuussa luovuttamiseen liittyneestä pidättämisestä, kun

luovuttamispyynnön vastaanottanut valtio on toiminut tarkasti kansallisen ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti mutta säilöönotto on kuitenkin laiton, koska pyynnön esittäneen valtion kansallinen pidätysmääräys, jonka perusteella luovutusta on pyydetty, oli virheellinen. Näissä tilanteissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin korostaa, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdassa tarkoitettu pidättäminen perustuu luovuttamispyynnön esittäneen valtion kyseiseen virheelliseen kansalliseen päätökseen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin korostaa myös sitä, että pyynnön esittävän jäsenvaltion on varmistuttava siitä, että sen kansallinen pidätysmääräys on pätevä. Tällä perusteella Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että kun kansallinen pidätysmääräys, jonka perusteella luovuttamispyyntö on esitetty, on virheellinen, luovuttamispyynnön esittänyt jäsenvaltio on vastuussa henkilön säilöön ottamisesta täytäntöönpanovaltiossa. Henkilön kiinni ottamista pyynnön vastaanottaneessa valtiossa pidetään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettuna pidättämisenä.

- 17 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ole todennut, että henkilö, joka on pidätetty 5 artiklan 1 kappaleen f kohdassa tarkoitetulla tavalla luovuttamismenettelyssä, ei voisi olla Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettu pidätetty, jonka on syytä epäillä syyllistyneen rikokseen. Päinvastoin kyseinen tuomioistuin on katsonut, että pidätettyyn henkilöön sovelletaan hänelle pääasiassa rikoksesta epäiltynä kuuluvia takeita, erityisesti syyttömyysolettamaa ja oikeutta hakea muutosta pidätysmääräykseen. On mainittava nimenomaisesti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin pitää kyseisiä oikeuksia oikeuksina, jotka pidätetyllä on suhteessa pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon, jossa pääasia käsitellään. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei käsittele niitä oikeuksina, jotka pidätetyllä on suhteessa täytäntöönpanovaltioon, joka käsittelee luovuttamisasian, koska kyseinen valtio ei voi arvioida sitä, onko pääasiassa määrätty säilöönottaminen perusteltu.
- 18 Näin ollen etsityn henkilön pidättämiseen sovelletaan kahta eri säännöstöä, koska pääasiassa rikoksesta epäilty on epäilty, vaikka hänet on pidätetty toisessa valtiossa. Pidätysmääräyksen antavan oikeusviranomaisen on turvattava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaiset takeet (ja jos vapaudenriisto jatkuu yli tietyn ajan, lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 3 ja 4 kappaleen mukaiset takeet), kun taas täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on turvattava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan mukaiset takeet.
- 19 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei katso, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukaista vaatimusta ei sovellettaisi aikana, jolloin eurooppalainen pidätysmääräys perustuu kansalliseen pidätysmääräykseen, ja että sitä alettaisiin soveltaa vasta sen jälkeen, kun etsitty henkilö on luovutettu. Samoin on tulkittu myös Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Unionin tuomioistuin ei ole koskaan väittänyt, että pätevä eurooppalainen pidätysmääräys voitaisiin antaa pätemättömän kansallisen pidätysmääräyksen perusteella. Päinvastoin unionin tuomioistuin on todennut, että

eurooppalainen pidätysmääräys voidaan antaa vain pätevän kansallisen pidätysmääräyksen perusteella (tuomio 1.6.2016, C-241/15, Bob-Dogi, ECLI:EU:C:2016:385, ja tuomio 13.1.2021, MM, C-414/20 PPU, ECLI:EU:C:2021:4).

- 20 Perusoikeuskirjan 6 artiklan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan ulottuvuus on sama, ja näin ollen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellä mainituissa asioissa esittämien päätelmien soveltamisesta unionin oikeuden tasolla seuraa, että kansallinen pidätysmääräys, jonka perusteella eurooppalainen pidätysmääräys annetaan, pannaan täytäntöön, kun etsitty henkilö otetaan kiinni täytäntöönpanovaltion alueella.
- 21 Tarkemmin ottaen kiinniottaminen kuuluu kaksitahoisena täytäntöönpanovaltiossa aina kahteen oikeudelliseen kategoriaan ja etsittyä henkilöä suojataan kahdella tasolla. Ensimmäinen kategoria on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan mukainen pidättäminen – eli puitepäätöksellä 2002/584 säännelty kiinniottaminen, johon sovelletaan kaikkia puitepäätöksessä säädettyjä takeita. Toinen kategoria on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdan mukainen pidättäminen – eli täytäntöönpanovaltiossa tapahtuva kiinniottaminen, jolla kansallinen pidätysmääräys pannaan täytäntöön.
- 22 Tällöin pidätysmääräyksen antaneen valtion on turvattava etsitylle henkilölle Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 ja 4 kappaleen mukaiset takeet, jotka liittyvät hänen asemaansa rikoksesta epäiltynä. Tällä tarkoitetaan varmuutta siitä, että kansallinen pidätysmääräys on lainmukainen. Tästä voidaan olla varmoja ainoastaan, jos etsitylle henkilölle annetaan tiedoksi vaaditut tiedot hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvistä ja oikeudellisista perusteluista ja siitä, miten pidättäminen voidaan riitauttaa.
- 23 Unionin tuomioistuin on katsonut, että henkilölle, josta kansallinen pidätysmääräys on annettu, on tarjottava kaikki tämäntyyppisen päätöksen tekemiselle ominaiset takeet ja erityisesti ne takeet, jotka perustuvat perusoikeuksiin (tuomio 27.5.2019, PF, C-509/18, ECLI:EU:C:2019:457, 48 kohta). Ilmaisua ”kaikki tämäntyyppisen päätöksen tekemiselle ominaiset takeet” lienee tulkittava siten, että kyseisiä takeita on sovellettava, kun henkilö pidätetään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettulla tavalla, mistä on – edellä mainittujen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden mukaan – kyse, kun henkilön otetaan kiinni täytäntöönpanovaltiossa. Kyseinen ilmaisu kattanee myös pidätysmääräyksen tiedoksi antamisen, kun se on annettu henkilön poissaollessa, koska tällä tavalla henkilölle annettaisiin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 ja 4 kappaleen mukaisesti tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa.
- 24 Tässä tilanteessa ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää edellä esitetyn kysymyksen siitä, sopsisiko tilanteessa, jossa etsitty henkilö on

täytäntöönpanovaltion alueella, se, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei eurooppalaista pidätysmääräystä antaessaan mitenkään pyrkisi antamaan etsitylle henkilölle tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja tai tietoja siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa, yhteen perusoikeuskirjan 6 artiklan kanssa, kun kyseistä määräystä tulkitaan siten kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin tulkitsee Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen c kohtaa?

– Perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdan soveltaminen

- 25 Tulee esiin kysymys siitä, täyttyykö perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen vaatimus ”tehokkaista oikeussuojakeinoista”, jos pidätysmääräyksen antava oikeusviranomainen ei mitenkään pyri antamaan etsitylle henkilölle tiedoksi hänen oikeuksiaan henkilönä, josta on annettu pidätysmääräys (eli antamaan kyseiselle henkilölle tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja tai ilmoittamaan hänelle siitä, miten pidätysmääräys voidaan mahdollisesti riitauttaa), kun kyseinen henkilö on toisen valtion alueella, hänestä on annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja hänet otetaan siellä mahdollisesti kiinni.
- 26 On selvää, että vastaus tähän kysymykseen riippuu siitä, onko syytetyllä perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla oikeudellinen intressi saada kyseiset tiedot ja voida riitauttaa kansallinen pidätysmääräys, kun kyseinen henkilö on toisen valtion alueella, erityisesti, jos hänet on otettu siellä mahdollisesti kiinni, ja tarkemmin ottaen siitä, voiko tällaisesta riitauttamisesta olla hänelle hyötyä ennen kaikkea meneillään olevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyn asiayhteydessä.
- 27 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen edellä mainituista tuomioista voidaan päätellä, että etsityllä henkilöllä on oltava käytettävissään kaikki oikeudet, jotka hänellä olisi, jos hänet olisi pidätetty [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueella. Hänellä on erityisesti oltava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 2 kappaleen mukainen oikeus saada tiedoksi pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 4 kappaleen mukainen oikeus riitauttaa pidättämisen lainmukaisuus. Tällöin etsitty henkilö voisi riitauttaa pidättämisensä pidätysmääräyksen antaneessa viranomaisessa ja siten suojata intressejään hänet tosiasiallisesti pidättänyttä täytäntöönpanoviranomaista vastaan.
- 28 Tulee esiin kysymys siitä, mikä on tehokas oikeussuojakeino unionin oikeuden soveltamisalalla eli oikeussuojakeino, jolla voidaan hakea suojaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa vastaan täytäntöönpanovaltiossa, mukaan lukien sitä vastaan, että henkilö otetaan kiinni täytäntöönpanovaltiossa. Tarkemmin ottaen tällaisena oikeussuojakeinona olisi pidettävä mahdollisuutta riitauttaa kansallinen pidätysmääräys, jonka perusteella on annettu eurooppalainen pidätysmääräys, joka puolestaan olisi mahdollisen täytäntöönpanovaltiossa tapahtuvan kiinniottamisen perusta. Ei pidä unohtaa sitä, että nimenomaan

kyseinen kansallinen pidätysmääräys on molempien sitä seuraavien askelten perusta.

- 29 Kysymys perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdan mukaisesta tehokkaasta oikeussuojakeinosta tulee erityisesti esiin meneillään olevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyn asiayhteydessä. Tällöin sillä, että kansallisen pidätysmääräyksen lainmukaisuus voidaan riitauttaa, kun etsitty henkilö on yhä täytäntöönpanovaltion alueella, annettaisiin osaltaan suojaa sellaista eurooppalaista pidätysmääräystä vastaan, joka on annettu kansallisen päätöksen perusteella. Tällaista riitauttamista olisi pidettävä myös osana suojaa, jota annettaisiin etsityn henkilön kiinni ottamista vastaan, kun eurooppalainen pidätysmääräys pannaan täytäntöön täytäntöönpanovaltiossa. Tarkemmin ottaen etsitty henkilö ei voisi suojautua pelkästään riitauttamalla kiinniottamisensa puitepäätöksen 2002/584 12 artiklan nojalla vaan myös riitauttamalla kansallisen pidätysmääräyksen, joka on koko eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyn perustana.
- 30 Unionin tuomioistuin katsoi 28.1.2021 annetussa tuomiossaan IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75), että perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan ei edellytä, että etsityn henkilön on voitava hakea muutosta säilöön ottamiseensa pidätysmääräyksen antaneessa oikeusviranomaisessa ennen hänen luovuttamistaan (79 kohta); näin ollen ei edellytetä, että hänelle annettaisiin ennen luovuttamista tiedoksi tällaisen muutoksenhaun edellyttämät tiedot (80 kohta). Näin ollen kyseinen henkilö saa tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimessa vain luovuttamisensa jälkeen.
- 31 Tulee esiin kysymys siitä, mitä ovat tehokkaat oikeussuojakeinot tilanteessa, johon liittyy kansainvälinen osatekijä, eli tilanteessa, jossa oikeusviranomainen antaa kansallisen pidätysmääräyksen ja tämän jälkeen sen perusteella eurooppalaisen pidätysmääräyksen ja tämän jälkeen toinen kansallinen oikeusviranomainen ottaa etsityn henkilön kiinni pannakseen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön. Tällöin kansallisen pidätysmääräyksen (joka on koko menettelyn perusta) riitauttaminen on oikeussuojakeino, jolla haetaan suojaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa vastaan.
- 32 Jos etsitylle henkilölle annettaisiin mahdollisuus käyttää tällaista riitauttamista oikeussuojakeinonaan vasta hänen luovuttamisensa jälkeen eli sen jälkeen, kun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettely on päättynyt, voitaisiin kyseisellä oikeussuojakeinolla saada todetuksi ainoastaan kansallisen pidätysmääräyksen lainvastaisuus ja siihen perustuva eurooppalaisen pidätysmääräyksen lainvastaisuus ja siihen perustuva lainvastaisuus, joka niin ikään rasittaa hänen kiinniottamistaan täytäntöönpanovaltiossa, mutta sillä ei voitaisi poistaa viimeksi mainittuja lainvastaisuuksia. Kyse olisi jälkikäteistoteamuksesta, koska haitalliset seuraukset olisivat jo toteutuneet. Tällaisen oikeussuojakeinon perusteella kyseisiä lainvastaisuuksia ei voitaisi todeta oikea-aikaisesti, jotta niiden vaikutukset voitaisiin rajata mahdollisimman vähäisiksi. Tällainen oikeussuojakeino ei olisi tosiasiallisesti tehokas.

- 33 Tehokkaana oikeussuojakeinona on pidettävä oikeussuojakeinoja, joka on oikea-aikaisesti saatavilla: kun asianomainen henkilö sitä tarvitsee. Etsitty henkilö tarvitsee oikeussuojakeinoja jo, kun hänestä annetaan kansallinen pidätysmääräys pääasiassa, ja varsinkin sitten, kun se pannaan täytäntöön ottamalla kyseinen henkilö kiinni täytäntöönpanovaltiossa.
- 34 Ei voida katsoa, että puitepäätöksessä 2002/584 on suljettu pois mahdollisuus siitä, että kansallinen pidätysmääräys annetaan tiedoksi etsitylle henkilölle. Puitepäätöksen muutoksella, joka tehtiin puitepäätöksellä 2009/299, on turvattu kyseinen tietojen antamista koskeva oikeussuoja, jota sovelletaan myös silloin, kun etsittyä henkilöä ei ole otettu kiinni. Kyseistä oikeussuojaa sovelletaan kuitenkin vain asiaratkaisun tiedoksiantoon, kun eurooppalainen pidätysmääräys on annettu poissaolevana tuomitun rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi – puitepäätöksen 2009/299 4a artiklan 2 kohta; tällöin etsitylle henkilölle on aina annettava tuomionsa tiedoksi. Molemmille eurooppalaisen pidätysmääräyksen käyttämisen tavoille – syytetoimien toteuttamiseksi ja rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi – on yhteistä se, että etsitty henkilö otetaan kiinni kansallisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanotoimenpiteenä heti, kun henkilö on luovutettu. Näin ollen ennen kyseistä luovuttamista etsitylle henkilölle tulisi taata mahdollisuus käyttää samankaltaisia tehokkaita oikeussuojakeinoja. Lisäksi nimenomaan syytetoimien toteuttamiseksi annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen yhteydessä on kiireellisemmin tarpeen antaa etsitylle henkilölle tarpeelliset tiedot tiedoksi ennen hänen luovuttamistaan.
- 35 Samansuuntaisia seikkoja esitetään direktiivin 2013/48 johdanto-osan 46 perustelukappaleessa, sen 10 artiklan 4–6 kohdassa ja direktiivin 2016/1919 johdanto-osan 21 perustelukappaleessa sekä 5 artiklan 2 kohdassa. Kyseiset perustelukappaleet ja säännökset koskevat etsityn henkilön oikeutta sellaiseen avustajaan pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, joka avustaa täytäntöönpanojäsenvaltion avustajaa toimittamalla tälle tietoja ja neuvoja, jotta etsitty henkilö voi tehokkaasti käyttää oikeuksiaan täytäntöönpanoviranomaisessa. Näin ollen etsitylle henkilölle on vielä hänen täytäntöönpanovaltiossa ollessaan vahvistettu oikeus saada tietoonsa – asianajajansa välityksellä – siihen pääasiaan liittyviä seikkoja, jonka perusteella eurooppalainen pidätysmääräys on annettu. [Näistä seikoista] tärkein on varmastikin kansallinen pidätysmääräys (eli kiinniottamisen tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut).
- 36 Seuraavaksi on tuotava vertailun vuoksi esiin direktiivin 2014/41 (EUVL 2014, L 130, s. 1) mukainen eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva sääntely. Erityisesti kyseisen direktiivin 14 artiklan mukaan asianomaisella henkilöllä on oikeus riitauttaa tutkintamääräys sen antaneessa viranomaisessa – ja jo ennen kuin tutkintamääräys pannaan täytäntöön.
- 37 Eurooppalaiselle pidätysmääräykselle ja eurooppalaiselle tutkintamääräykselle on yhteistä se, että niiden perusteella henkilön oleskeluvaltion viranomaiset puuttuvat hänen oikeuksiinsa toisen valtion viranomaisten pyynnöstä. On selvää, että kyseiset määräystyypit eroavat toisistaan siinä, että eurooppalaiseen

pidätysmääräykseen liittyvä oikeuksiin puuttuminen on paljon tuntuvampaa kuin eurooppalaisen tutkintamääräyksen soveltamisen yhteydessä tapahtuva oikeuksiin puuttuminen. On toinenkin ero: direktiivi 2014/41 annettiin 12 vuotta myöhemmin kuin puitepätös 2002/584 ja tästä syytä siinä säädetään yksiselitteisesti uudemmista, tiukemmista perusoikeuksien suojaa koskevista vaatimuksista.

- 38 Näin ollen unionin oikeussäännöksistä, joissa säädetään välittömästi tai välillisesti eurooppalaisella pidätysmääräyksellä etsityn tai sen nojalla kiinni otetun henkilön asemasta, ei ilmene, että etsityllä henkilöllä – erityisesti silloin, kun hänet otetaan kiinni täytäntöönpanovaltiossa – ei olisi oikeudellista intressiä saada pidätysmääräyksen antaneelta viranomaiselta tiedokseen hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa.

– Suojan kolmas taso

- 39 Unionin tuomioistuin on katsonut, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa järjestelmässä etsityn henkilön oikeuksia suojellaan kahdella tasolla, (tuomio 27.5.2019, OG ja PI, C-508/18 ja C-82/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:456 67 ja 68 kohta). Suojaa annetaan ensimmäisellä tasolla annettaessa kansallinen pidätysmääräys ja toisella tasolla annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys. Molemmille suojan antamisen tasoille on yhteistä se, että syytetty henkilö ei osallistu menettelyyn. Hän ei voi mitenkään ottaa asiaan kantaa.

- 40 Tosiasiallisesti tehokkaan oikeussuojan antamiseksi on tunnistettava, että on välttämätöntä, että suojaa annetaan kolmannella tasolla sen jälkeen, kun suojaa on jo annettu kahdella edeltävällä tasolla, nimittäin antamalla suojaa pidätysmääräyksen antaneessa viranomaisessa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon aikana, kun etsitty henkilö on täytäntöönpanovaltiossa (vastaavasti tuomio 10.11.2016, Poltorak, C-452/16, ECLI:EU:C:2016:858, 39 ja 44 kohta).

- 41 Perusoikeuskirjan selitysten mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohta vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklaa ja sillä taataan jopa laajemman suojan antaminen. Selityksissä korostetaan, että ”– – unionin oikeudessa – – turvataan oikeus tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin tuomarin edessä”. Tosiasiallisesti ensimmäisellä tasolla tai toisella tasolla annettavalla suojalla ei turvata ”tehokkaita oikeussuojakeinoja tuomarin edessä”. Näin ollen kyseisillä tasoilla ei sellaisenaan saavuteta perusoikeuskirjan 47 artiklan 1 kohdan mukaista vaatimustasoa. TuomioistuINVALVONTA edellyttää määritelmällisesti laillista kuulemistä eikä ratkaisua, joka tehdään pelkästään syytteeseen perustuvan hakemuksen perusteella. On muistutettava jälleen siitä, että nämä argumentit koskevat menettelyä pidätysmääräyksen antavassa oikeusviranomaisessa, jonka on turvattava tehokkaat oikeussuojakeinot henkilön luovuttamishetkeen asti.

– Suhteellisuusperiaate

- 42 Unionin tuomioistuin korostaa suhteellisuusperiaatteen merkitystä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen yhteydessä (tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C-477/16, ECLI:EU:C:2016:861, 47 kohta). Eurooppalaisen pidätysmääräyksen oikeasuhteisuudesta ei voida riittävällä tavalla varmistua, jos syytetyn kantaa, mukaan lukien tietoa sitä koskevasta selityksestä, onko kyseinen henkilö yrittänyt pakoilla oikeutta, ei oteta huomioon.
- 43 Jos etsityllä henkilöllä olisi käytettävissään tehokas oikeussuojakeino, jolla hän voisi riitauttaa kansallisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanovaltiossa ollessaan, johtaisi tämä siihen, että suhteellisuusperiaatteen vastaisia eurooppalaisia pidätysmääräyksiä annettaisiin vähemmän tai siis että tulisi enemmän tapauksia, joissa suhteellisuusperiaatteen vastainen eurooppalainen pidätysmääräys kumottaisiin ennen kyseisen henkilön luovuttamista.
- 44 Koska tuomioistuimet ymmärtävät oman tehtävänsä etsittyjen henkilöiden perusoikeuksien turvaamiseksi, on pääteltävä, että etsitylle henkilölle on annettava tehokas keino kyseisten oikeuksien suojaamiseksi tuomioistuimessa – jo ennen hänen luovuttamistaan. Tämä merkitsee, että hänelle on laissa edellytetyllä tavalla annettava tiedoksi kansallisen pidätysmääräyksen sisältö ja tiedot siitä, miten kyseinen pidätysmääräys voidaan oikeudellisesti riitauttaa.
- 45 Näin ollen tässä ennakkoratkaisupyyntöä kysytään, sovelletaanko perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisia oikeuksia myös sinä aikana, kun eurooppalainen pidätysmääräys pannaan täytäntöön ja kun etsittyä henkilöä ei vielä ole luovutettu, siten, että kyseinen artikla on esteenä sille, että pidätysmääräyksen antanut tuomioistuinviranomaisen jättää kokonaan antamatta etsitylle henkilölle tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja tai tietoja siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa.
- SEUT 3 artiklan 2 kohdassa, SEUT 20 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ja SEUT 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu liikkumisvapautta koskeva oikeus
- 46 Vapaata liikkumista koskevan oikeuden nojalla jokaisella unionin kansalaisella – ja on selvää, että IR on unionin kansalainen, koska hän on Bulgarian kansalainen – on oikeus vapaasti liikkua ja oleskella jäsenvaltioiden alueella. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan se, että henkilö asetetaan huonompaan asemaan pelkästään siksi, että hän on käyttänyt liikkumisvapauttaan, on kyseistä oikeutta koskeva rajoitus. Tätä periaatetta sovelletaan myös rikosoikeudellisiin säännöksiin (tuomio 19.11.2020, ZW, C-454/19, ECLI:EU:C:2020:947, 27 ja 30 kohta) ja näin ollen myös rikosprosessuaalisiin säännöksiin, kuten pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin tiedoksisaantioikeutta koskeviin säännöksiin.
- 47 Tässä asiassa IR:llä olisi, jos hän ei olisi käyttänyt kyseistä oikeuttaan ja hänet olisi otettu kiinni [Bulgarian] alueella, käytettävissään koko oikeuksiensa skaala: hän saisi nimittäin jäljennöksen pidätysmääräyksestä ja siten tiedot pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvistä ja oikeudellisista perusteluista ja siitä, että hänellä on

oikeus riitauttaa pidätysmääräys; jos hän käyttäisi viimeksi mainittua oikeuttaan, tuomioistuin antaisi nopeasti ratkaisun kyseisestä riitautuksesta.

- 48 Mutta vain, koska hän on käyttänyt vapaata liikkumista ja/tai oleskelua koskevaa oikeuttaan, ei hän voisi käyttää kyseisiä oikeuksiaan, vaikka kansallisen lainsäädännön mukaan hänellä muodollisesti on kyseiset oikeudet. Tämä johtuu siitä, että ei ole olemassa menettelyä sitä varten, että etsitylle henkilölle annettaisiin laissa edellytetyllä tavalla tiedoksi kansallisen pidätysmääräyksen sisältö täytäntöönpanovaltiossa, ja tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei suorita kyseistä tiedoksi antamista.
- 49 Ei voitane katsoa, että [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueella oleskelevan syytetyn asema eroaisi toisen jäsenvaltion alueella oleskelevan syytetyn asemasta niin olennaisesti, että heidän erilainen kohtelunsa olisi oikeutettua.
- 50 Todellisuudessa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen toimii pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen pyynnöstä ottamalla syytetyn kiinni ja luovuttamalla hänet. Jos pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi pyytää täytäntöönpanosta vastaavaa oikeusviranomaista toteuttamaan tiettyjä syytettyyn kohdistuvia toimia, joilla loukataan hänen oikeuksiaan, eli ottamaan hänet kiinni ja luovuttamaan hänet, voi se myös pyytää kyseistä viranomaista suorittamaan asiaa koskevat tiedoksiannot, jotka liittyvät välittömästi kiinni ottamiseen ja luovuttamiseen.
- 51 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vapaata liikkumista koskevan oikeuden rajoittaminen on oikeutettu, jos se perustuu objektiivisiin, yleistä etua koskeviin syihin ja jos se on oikeassa suhteessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään. Ainoa käsiteltävässä asiassa soveltuva kyseisen epäyhdenvertaisen kohtelun oikeutusperuste on se seikka, että unionin oikeudessa, tarkemmin ottaen direktiivissä 2012/13, ei säädetä pidätysmääräyksen antaneen tuomioistuimen mahdollisuudesta antaa syytetylle oikea-aikaisesti tiedoksi kyseinen päätös, mukaan lukien tieto sen riitauttamismahdollisuudesta, tilanteessa, jossa henkilö otetaan kiinni toisen jäsenvaltion alueella eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Unionin tuomioistuimen 28.1.2021 antaman tuomion IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75) mukaan on niin, että tällaisten tietojen antamista edellytetään vasta luovuttamisen jälkeen.
- 52 Tulee esiin kysymys siitä, onko se seikka, että puitepäätöksessä 2002/584 ei säädetä nimenomaisesti tällaisesta tiedoksiannosta tai että käytännössä kyseiset tiedoksiannot ovat vaikeita toteuttaa, riittävä oikeutusperuste epäyhdenvertaiselle kohtelulle, joka perustuu siihen, että henkilö on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkumiseen.
- 53 Tarvittaessa voitaisiin ”toimittaa lisätietoja” (puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan [2] kohta ja johdanto-osan viidennen perustelukappaleen kolmas virke). Tällöin yhtäältä sitä, että pidätysmääräyksen antanut viranomainen toimittaa täytäntöönpanoviranomaiselle tietyt tiedot (kansallisen pidätysmääräyksen

jäljennöksen, joka samalla merkitsee tiedoksiantoa kiinniottamisen tosiseikkoihin liittyvistä ja oikeudellisista perusteluista ja siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa), jotka täytäntöönpanoviranomainen antaa tiedoksi etsitylle henkilölle hänen kiinniottamisensa yhteydessä, tai toisaalta sitä – siinä tapauksessa, että etsitty henkilö on kyseisten tietojen perusteella hakenut pidätysmääräykseen muutosta ja se on kumottu –, että pidätysmääräyksen antanut viranomainen ilmoittaa täytäntöönpanoviranomaiselle siitä, että eurooppalainen pidätysmääräys on kumottu, ei voitaisi pitää puitepäätöksessä vahvistetun järjestelmän vastaisena.

– Yhdenvertaisen kohtelun periaate

54 Tulee esiin kysymys siitä, onko yhdenvertaisen kohtelun periaate esteenä sille, että kun etsitty henkilö on toisessa jäsenvaltiossa, pidätysmääräyksen antava viranomainen päättää kokonaan pidättäytyä antamasta kyseiselle henkilölle tiedoksi hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja ja tietoja siitä, miten pidätysmääräykseen voidaan hakea muutosta.

55 Tulee esiin kysymys siitä, rikotaanko yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jos syytetty ei saa unionin oikeuden soveltamisalalla samaa suojaa kuin hän saisi kansallisessa tilanteessa, ja erityisesti siitä, onko pidätysmääräyksen antavan oikeusviranomaisen taattava samantasoinen suoja kuin syytetty saisi, jos hän olisi [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueella, tai onko kyseisen viranomaisen toteutettava ainakin joitain toimia tarjotakseen tällaista suojaa.

– Keskinäisen luottamuksen periaate

56 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että keskinäisen luottamuksen periaate, jota eurooppalainen pidätysmääräys ilmentää, perustuu vastavuoroisen luottamuksen periaatteelle ja erityisesti luottamukselle siihen, että etsityllä henkilöllä on käytettävissään riittävät oikeussuojakeinot pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa.

57 Käsiteltävässä asiassa kyseinen luottamus voisi vaarantua nimenomaan menettelyn tapauskohtaisen etenemisen perusteella. Jos etsitty henkilö nimittäin esittää väitteitä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen perusteena olevan kansallisen pidätysmääräyksen lainvastaisuudesta täytäntöönpanosta vastaavassa oikeusviranomaisessa, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ei voi antaa kyseisistä väitteistä ratkaisua. Ainoastaan pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voi ratkaista tällaiset väitteet ja vieläpä kohtuullisen määräjän kuluessa, jotta ratkaisu ei menetä merkitystään.

58 Jos etsityllä henkilöllä ei ole riittävää mahdollisuutta esittää väitteitään pidätysmääräyksen antaneessa oikeusviranomaisessa, on täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen päätettävä, paneeko se täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen, josta se ei varmuudella tiedä – vaikka pidätysmääräyksen antamiselle on aiemmin ollut perusteet –, onko tällaiset perusteet edelleen olemassa, kun otetaan huomioon etsityn henkilön esittämät väitteet, joihin

pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ei ole vastannut ja joihin vastausta ei myöskään saada ennen henkilön luovuttamista.

- 59 Tästä voi olla vain haittaa puitepäätöksellä 2002/584 käyttöön otetulle mekanismille, koska täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen olisi pantava täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys, josta se ei varmuudella tiedä, onko etsityn henkilön perusoikeudet tosiasiallisesti turvattu pidätysmääräyksen antaneessa valtiossa.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

- 60 Kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että syytetylle on annettava tiedoksi (antamalla hänelle kansallisen pidätysmääräyksen jäljennös) hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa. Tätä edellytystä ei jätetä soveltamatta esimerkiksi sillä perusteella, että syytetty on otettu kiinni eri valtion alueella, ja se täyttyy myös luovuttamismenettelyn yhteydessä, koska kansallinen pidätysmääräys on osa menettelyn asiakirja-aineistoa. Kun asiassa annetaan eurooppalainen pidätysmääräys, ei etsityllä henkilöllä kuitenkaan ole mahdollisuutta saada kyseisiä tietoja, koska puitepäätöksessä 2002/584 ei säädetä menettelystä, jossa pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antaisi etsitylle henkilölle tiedoksi tietoja edes kiinniottamisen perusteluista tai siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa. Samalla kuitenkin kyseisen puitepäätöksen johdanto-osan 12 perustelukappaleen viimeisen virkkeen mukaan puitepäätös ei estä jäsenvaltioita soveltamasta oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiään.
- 61 Kuten unionin tuomioistuimen 28.1.2021 antamasta tuomiosta IR (C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75) ilmenee, direktiiviä 2012/13 ei ole tulkittava siten, että siinä asetettaisiin pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle velvollisuus antaa etsitylle henkilölle tiedoksi kansallinen pidätysmääräys ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa. Sen sijaan direktiivissä vahvistetaan vähimmäisvaatimuksia eikä se koske tietoja, joita saatetaan antaa tiedoksi kansallisen lainsäädännön nojalla. Tältä osin jäsenvaltiot voivat laajentaa kyseisessä direktiivissä vahvistettuja oikeuksia ja tarjota korkeampitasoisia suojaa; direktiivin soveltaminen ei johda siihen, että syytetyllä kansallisen lainsäädännön nojalla olevia oikeuksia ei sovellettaisi, jos niissä säädetään korkeampitasoisesta suojasta.
- 62 Ensisilmäyksellä näyttää siten siltä, että se, että puitepäätöksessä tai direktiivissä ei säädetä pidätysmääräyksen antavan oikeusviranomaisen velvollisuudesta antaa vaaditut tiedot tiedoksi syytetyille, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja jonka olinpaikaksi on selvinnyt toinen jäsenvaltio tai joka on jopa otettu kiinni toisessa jäsenvaltiossa, ei vapauta kyseistä viranomaista sillä kansallisen lainsäädännön nojalla olevista velvollisuuksista antaa kyseiset tiedot tiedoksi ja ratkaista kyseisen pidätysmääräyksen kumoamista koskeva syytetyn esittämä vaatimus.

- 63 Samalla kuitenkin voitaisiin tarkemman tarkastelun perusteella katsoa, että unionin oikeudessa edellytetään, että tällaista tiedoksiantoa ei suoriteta eikä mahdolliseen pidätysmääräyksen kumoamista koskevaan vaatimukseen anneta ratkaisua. Nämä toimet olisi toteutettava vasta, kun henkilö on luovutettu [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueelle. [viittauksia 28.1.2021 annettuun tuomioon IR, C-649/19, ECLI:EU:C:2021:75, ja muihin unionin tuomioistuimen tuomioihin, sekä näiden analysointia].
- 64 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä olevilla tiedoilla pyritään antamaan muodollisia vähimmäistietoja, jotka ovat tarpeen, jotta täytäntöönpanosta vastaavat oikeusviranomaiset voivat panna eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön nopeasti tekemällä luovuttamista koskevan päätöksen kiireellisesti (tuomio 23.1.2018, Piotrowski, C-367/16, ECLI:EU:C:2018:27, 59 kohta). On kuitenkin ilmeistä, että kansallisen pidätysmääräyksen sisältöä koskevien tietojen (eli tietojen, jotka koskevat pidättämisen tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia perusteluja ja sitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa) antamisella tiedoksi etsitylle henkilölle ei ole yhteyttä etsityn henkilön luovuttamista koskevaan päätökseen, jonka täytäntöönpanoviranomainen tekee. Näin ollen puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdassa säädettyä mahdollisuutta toimittaa lisätietoja ei voida soveltaa, koska kyseisen mahdollisuuden soveltaminen on viimesijainen toimenpide, josta on säädetty ainoastaan sellaisia poikkeustapauksia varten, joissa täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen katsoo, että sillä ei ole käytettävissään kaikkia muodollisesti edellytetyjä tietoja, jotta se voisi antaa henkilön luovuttamista koskevan päätöksen kiireellisesti.
- 65 Näin ollen on olemassa unionin lainsäätäjän – joka on säätänyt sekä puitepäätöksen 2002/584 että direktiivin 2012/13 – tietoisesti tekemä ratkaisu, jonka unionin tuomioistuin – joka tulkitsee kyseisiä säädöksiä muun muassa itse vahvistamiensa unionin oikeusperiaatteiden nojalla – on toistuvasti vahvistanut. Kyseisen ratkaisun mukaan syytetty, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja joka mahdollisesti otetaan kyseisen pidätysmääräyksen nojalla kiinni, ei voi käyttää kansallisen lainsäädännön mukaisia oikeuksiaan ennen kuin hänet on luovutettu pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon. Näin ollen unionin oikeuden vastaisena on pidettävä kansallista säännöstöä, jossa erottelua ei ole tehty tämän tilanteen perusteella ja jonka mukaan syytetyllä on kyseiset oikeudet myös silloin, kun hänestä annetaan eurooppalainen pidätysmääräys, siltä varalta, että hänet otetaan kyseisen pidätysmääräyksen perusteella kiinni.
- 66 Tähän perustuu toinen ennakkoratkaisukysymys, joka koskee sitä, onko sillä perusteella, että otetaan huomioon unionin oikeuden ensisijaisuus suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön, kansallista lainsäädäntöä tulkittava rajoittavasti ja suppeasti siten, että oikeuksia, jotka kansallisessa lainsäädännössä on annettu syytetylle (oikeus saada tiedokseen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa), ja kyseisiin oikeuksiin perustuvia tuomioistuimen velvollisuuksia huolehtia kyseisestä tiedoksiannosta ei ole eikä niitä sovelleta sellaiseen syytettyyn, josta on

annettu eurooppalainen pidätysmääräys ja joka mahdollisesti otetaan kiinni kyseisen pidätysmääräyksen perusteella, ennen kuin hänet on luovutettu [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueelle.

- 67 Tarkemmin ottaen ja pääasian tosiseikkoihin sovellettuna kysymys on seuraava: Onko ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaessaan tai myöhemmin, jos sille ilmoitetaan IR:n kiinniottamisesta toisen jäsenvaltion alueella, oltava toteuttamatta toimenpiteitä, jotta IR saisi tiedokseen oikeutensa henkilönä, josta on annettu kansallinen pidätysmääräys, jonka täytäntöönpanotoimenpiteenä hänet on otettu kiinni eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, myös silloin, kun kyseiset toimenpiteet olisivat helposti kyseisen tuomioistuimen toteutettavissa – esimerkiksi vastauksena puitepäätöksen 2002/584 15 artiklan 2 kohdan mukaiseen tiedusteluun.
- 68 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei ole varma siitä, että kansallinen säännöstö, jossa erottelua ei tehdä sen mukaan, pannaanko kansallinen pidätysmääräys täytäntöön ottamalla syytetty kiinni [pidätysmääräyksen antaneen valtion] alueella vai toisen jäsenvaltion alueella, kun siinä vahvistetaan syytetylle sama oikeussuojakeino eli asiaratkaisun antaminen pidätysmääräyksen kumoamista koskevaan vaatimukseen, on unionin oikeuden vastainen. Näin ollen esitetään ennakkoratkaisukysymyksen toinen osakysymys, joka koskee sitä, voiko ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin siinä tapauksessa, että IR vaatii pidätysmääräyksen kumoamista, poikkeuksellisesti olla käsittelemättä vaatimusta kiireellisesti ja antaa siitä ratkaistun vasta, kun IR on luovutettu eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon yhteydessä.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

- 69 Tällä kysymyksellä on merkitystä riippumatta siitä, seuraako ensimmäiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta, että unionin oikeudessa edellytetään, että syytetylle annetaan hänen oikeutensa tiedoksi, tai seuraako toiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta, että unionin oikeus ei ole esteenä tällaiselle tiedoksiannolle. Molemmissa tapauksissa ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen olisi pyrittävä antamaan pidätysmääräys (eli hänen pidättämisensä tosiseikkoihin liittyvät ja oikeudelliset perustelut ja tiedot siitä, miten pidätysmääräys voidaan riitauttaa) etsitylle henkilölle tiedoksi.
- 70 Koska etsittyä henkilöä etsitään eurooppalaisella pidätysmääräyksellä, tulee esiin kysymys siitä, onko kyseiset tiedot annettava tiedoksi eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä olevan tätä koskevan tiedoksiannon avulla. Tämä on kuitenkin ristiriidassa puitepäätöksen 2002/584 8 artiklan ja siihen liittyvän lomakkeen sekä myös puitepäätöksen perusajatuksen kanssa, koska tiedoksiannon lisääminen johtaisi eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisällön kohtuuttomaan laajentamiseen. Koska täytäntöönpanoviranomaisella olisi velvollisuus antaa pidätysmääräys etsitylle henkilölle tiedoksi (puitepäätöksen 2002/584 11 artiklan 1 kohta), olisi tiedoksianto toisaalta tehokasta.

- 71 Toinen vaihtoehto on, että eurooppalaiseen pidätysmääräykseen liitetään täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle osoitettu pyyntö ilmoittaa pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle siitä, että etsityn henkilön olinpaikka on selvinnyt, jo eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyn aluksi tai etsityn henkilön kiinniottamisen yhteydessä. Tämän jälkeen ilmoitusta pyytänyt viranomais voi toteuttaa tiedoksiannon edellyttämät toimet. On ilmeistä, että tällainen pyyntö on puitepäätöksen 2002/584 soveltamisalan ulkopuolinen toimi, eikä sen noudattamiselle ole oikeusperustaa.
- 72 On selvää, että unionin tuomioistuimella, joka parhaiten tuntee unionin oikeuden, on parhaat edellytykset antaa hyödyllinen vastaus kysymykseen siitä, milloin ja miten kyseiset tiedot on toimitettava, ja myös siitä, mitä unionin oikeuden säännöksiä tällaiseen tiedoksiantoon on sovellettava, kun sen toteuttaminen edellyttää täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen osallistumista.